

POSTANOWIENIE

Dnia 12 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z powództwa T. R.

przeciwko F. R.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 12 kwietnia 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 26 lutego 2021 r., sygn. akt I ACa (...),

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od F. R. na rzecz T. R. kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego F. R. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 26 lutego 2021 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości

lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienia SN z dnia: 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; 15 kwietnia 2021 r., I CSK 43/21; 25 sierpnia 2021 r., II CSK 216/21). Wskazano m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przysądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

W tym kontekście Sąd Najwyższy wskazuje, że skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia. Jego rozpoznanie nie ma charakteru postępowania w ramach trzeciej instancji. Służy realizacji konstytucyjnych i ustawowych zadań Sądu Najwyższego, wśród których pozostają przede wszystkim nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania (art. 183 ust. 1 Konstytucji RP). Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1904) jego obowiązki

obejmują zapewnienie jednolitości orzecznictwa i rozstrzyganie zagadnień prawnych. Tym właśnie celom wypada podporządkować także rozstrzyganie skarg kasacyjnych.

Oparcie zaś wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance oczywistej jej zasadności oznacza natomiast, zgodnie z poglądem utrwalonym w judykaturze, że skarżący musi przedstawić dokładny wywód, na czym – jego zdaniem – polega oczywista zasadność skargi w danej sprawie z przytoczeniem przepisów, których naruszenie ją spowodowało oraz argumentację wskazującą na to, dlaczego opisane naruszenie doprowadziło do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Innymi słowy, skoro przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest twierdzenie skarżącego, że skarga jest oczywiście uzasadniona, to powinien on w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia. Przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. np. postanowienia SN z dnia: 15 kwietnia 2021 r., IV CSK 617/20; 25 sierpnia 2021 r., II CSK 155/21).

Zdaniem skarżącego zachodzi oczywista zasadność skargi z uwagi na rażące naruszenie art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 i art. 387 § 2¹ k.p.c. oraz art. 233 § 1 k.p.c. Podniósł, że Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie sformułował rzeczowych motywów wydanego rozstrzygnięcia, przy jednoczesnym zmodyfikowaniu nie tylko oceny dowodów, dokonanej przez Sąd pierwszej instancji, ale przede wszystkim zmianie ustaleń faktycznych – częstokroć w sposób sprzeczny lub nielogiczny – w tym bez oparcia tych zmian w materiale dowodowym, co uniemożliwia stwierdzenie, na jakiej podstawie faktycznej i prawnej dokonana została kontrola instancyjna, skutkująca zmianą wyroku Sądu Okręgowego w całości, a w konsekwencji zweryfikowanie orzeczenia pod względem merytorycznym. Zdaniem skarżącego oczywista zasadność skargi wynika również z faktu dokonania przez Sąd drugiej instancji rażącego

przekroczenia zasad swobodnej oceny dowodów, dokonanej wprost wbrew treści tych dowodów, z jednoczesnym zakwestionowaniem wiarygodności spójnego i odpowiadającego pozostałym dowodom stanowiska pozwanego, przy przyznaniu tej wiarygodności powodowi, który wielokrotnie zmieniał opis zdarzeń faktycznych i argumentację, a także wypowiadał się w sposób chaotyczny, niewiarygodny oraz pozostający w sprzeczności z pozostałym materiałem dowodowym, zgromadzonym w sprawie.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przekonuje, że doszło w niniejszej sprawie do rażącego naruszenia prawa, które skutkowałoby oczywistym uzasadnieniem skargi w ustalonym stanie faktycznym. W judykaturze Sądu Najwyższego wyjaśniono, że zarzut naruszenia przez Sąd drugiej instancji zasad sporządzania uzasadnienia orzeczenia (aktualnie uregulowanych w art. 327¹ i art. 387 § 2¹ k.p.c.) może zostać skutecznie podniesiony wyjątkowo wtedy, gdy uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia nie zawiera wszystkich koniecznych elementów bądź zawiera kardynalne braki, które uniemożliwiają przeprowadzenie kontroli kasacyjnej (zob. np. postanowienie SN z dnia 10 lipca 2020 r., II CSK 583/18; wyrok SN z dnia 24 czerwca 2021 r., II CSKP 88/21). Z lektury uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd Apelacyjny dokonał kontroli instancyjnej wydanego przez Sąd Okręgowego orzeczenia i uznał, że nie można zaaprobować oceny dowodów dokonanej przez Sąd pierwszej instancji i w konsekwencji jego oceny prawnej. Szczegółowo rozważył postawione w apelacji zarzuty, w tym zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., wyjaśniając, że w świetle zgromadzonego materiału dowodowego powód zawarł umowę ze skarżącym we własnym imieniu i na własny rachunek, a następnie wykonał sporne prace na nieruchomości stanowiącej własność skarżącego w celu prowadzenia na niej w przyszłości działalności gospodarczej. Sąd drugiej instancji stwierdził, że zachodzi przypadek uzasadniający żądanie przez powoda zwrotu wartości korzyści osiągniętej przez skarżącego w wykonaniu świadczenia nienależnego, przy czym nienależny charakter świadczenia jest następczy i wynika z faktu, że nie został osiągnięty zamierzony przez strony cel świadczenia w postaci umożliwienia stronom czerpania korzyści finansowych w ramach wspólnej

działalności gospodarczej na przedmiotowym terenie, wskazując art. 405 w zw. z art. 410 § 1 i 2 k.c., jako podstawę prawną uzasadniającą żądanie powoda.

W uzasadnieniu wniosku brak jest takiej argumentacji, która wsparłaby tezę o rażącym naruszeniu art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 oraz art. 387 § 2¹ k.p.c. skutkującym oczywistym uzasadnieniem skargi. Trzeba mieć na uwadze, że z ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika konieczność osobnego omówienia przez sąd w uzasadnieniu wyroku każdego argumentu apelacji. Za wystarczające należy uznać odniesienie się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że zostały one przez sąd drugiej instancji w całości rozważone przed wydaniem orzeczenia (zob. np. wyroki SN z dnia: 30 września 2016 r., I CSK 623/15; 6 października 2016 r., III UK 270/15; 20 lutego 2018 r., V CSK 352/17; 14 marca 2018 r., II PK 120/17; 22 sierpnia 2018 r., III UK 119/17).

Co więcej, upatrując oczywistą zasadność skargi również w ewidentnym przekroczeniu zasad swobodnej oceny dowodów, skarżący nie uwzględnił, że w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, a podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów i oceny dowodów (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), czego nie respektuje, zarzucając w podstawie skargi wprost naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. Nawet pod pretekstem kwalifikowanego naruszenia prawa materialnego nie można zmierzać do podważenia dokonanej w sprawie oceny dowodów (postanowienie SN z dnia 9 sierpnia 2018 r., II PK 213/17). W ramach kontroli kasacyjnej Sąd Najwyższy nie kontroluje samej oceny dowodów, a jedynie jej legalność. Sąd Najwyższy nie jest natomiast uprawniony do ponownego przeprowadzenia postępowania dowodowego, w tym oceny jego wyników w kontekście powołanego przepisu.

Skarżący, polemizując z ustaleniami i oceną dowodów, zmierza w istocie do zniweczenia publicznoprawnej funkcji skargi i wydania orzeczenia w interesie jednostkowym, w postępowaniu opartym na analizowaniu przeprowadzanych przed Sądami obu instancji dowodów. Analiza zatem wniosku na tle podstaw skargi oraz motywów zaskarżonego orzeczenia, nie prowadzi do oceny, że wydając

zaskarżony wyrok, Sąd Apelacyjny dopuścił się kardynalnych błędów, w stopniu przemawiającym za oczywistą zasadnością skargi.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 i 99 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., z uwzględnieniem § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.).